

PRATARMĖ

Pirmą kartą knygą „Kalbėk“ perskaičiau, kai man buvo keturiolika. Prieš šešis mėnesius mane išprievartavo vaikinai, tvirtinęs, kad mane myli, o kadangi jaunas mano protas nesugebėjo atskirti gėdos nuo kaltės, niekam nepasakojau. Nenorėjau liūdinti motinos, nenorėjau bauginti brolių ir seserų, bet svarbiausia, nenorėjau būti mergaite, kuriai visa tai nutiko. Buvau tik pradėjusi galvoti, kokia norėčiau būti ir kokią mane turėtų matyti aplinkiniai, ir negalėjau įsivaizduoti, kad tas įvykis iš dalies nulėmė tai, kokia tapau. Bent jau nenorėjau, kad kas nors taip galvotų. Man atrodė, jei apsimesiu, kad to niekada nebuvo, ir laikysiu šią gėdingą paslaptį savyje, tai apsaugos mane nuo tiesos. Bet niekas negali apsaugoti nuo tiesos nė vieno iš mūsų.

Nereikia bijoti tiesos. Ji mus išlaisvina. Kai nusprendžiau papasakoti tai, kas nutiko, savo draugei, nė neabejojau, kad ji manimi nepatikės. Kartais žmonės jums netiki. Džiaugiuosi, kad įveikiau save ir nusprendžiau netylėti. Kai viską papasakojau draugei, net apstulbau beveik tučiuojau pajutusi palengvėjimą. Pasakodama savo istoriją suvokiau, kad tas didžiulis emocinis palengvėjimas kilo iš mano garsiai tariamų žodžių skambesio. Nerimas dėl to, ar draugė manimi patiks, nuslopo, o širdis liepsnojo nuo mano pačios balso, tariančio tiesą, garso. Man ne tik palengvėjo. Pasijutau laisva.

Ir vis tik jaučiausi labai vieniša. Juk buvau vienintelė keturiolikmetė pasaulyje, nukentėjusi nuo tokio žiauraus nusikaltimo. Betgi ne. Nebuvau tokia viena. Ir jūs nesate vieni. Akis užkliuvo už knygos „Kalbėk“, nes ant viršelio buvo pavaizduota mergaitė be burnos ir aš

staiga pajutau, tarsi ją pažinočiau. Perskaičiau pirmąjį puslapį, pas-
kui kitą ir dar vieną jausdamasi taip, lyg būtų išsipildęs slapčiausias
noras. Tai buvo įrodymas, kad aš ne vienintelė pasaulyje nešu tokią
naštą, taip pat nesu vienintelė, kurios pečius prislėgė šis sunkumas.
Nebuvau vieniša. Mes nesame vieniši.

Mane nervina žmonės, prasibraunantys į priekį, metaforiškai ar
kaip kitaip, ir tvirtinantys, kad kalba už tuos, kurie neturi balso. Jei
trumpi trylika metų šioje planetoje mane ko nors išmokė, tai kad
kiekvienas žmogus turi savo balsą. Kiekvienas žmogus turi istoriją.
Bet ar jis ją papasakos, priklauso nuo visų tų sudėtingų jausmų, ky-
lančių mėginant priversti pasaulį tave pastebėti – patikėti tavimi – ir
nežinant, kaip pasaulis priims tavo tiesą. Pasidalyti savo istorija, bai-
mėmis, siekiais, o ypač nesėkmėmis, dažnai atrodo pernelyg didelė
rizika, išjudinanti sielos pamatus. Kiek kartų galime būti atstum-
ti? Kiek kartų mumis nepatikės? Sugėdins? Kiek kartų turi sudužti
širdis, kol apsišarvuoja plienu ir geležimi? Pasirinkimas tylėti, kai,
atrodo, būtų geriau prabilti, neturi nieko bendro su jūsų gebėjimu
kalbėti. Tiesiog kartais pernelyg nesaugu prabilti.

Ši knyga išmokė mane kalbėti apie savo gyvenimą ir to, kad nesu
nebyli. Ji išmokė dalytis savo istorija, baime, siekiais ir nesėkmėmis
su tais, kurie nusipelnė pažinti mano širdį. Esu laisva papasakoti
savo istoriją. Esu laisva papasakoti tiesą.

Niekada nebesidairiau atgal.

Su meile

Ashley C. Ford

SVEIKI ATVYKĘ Į MERIVETERIO VIDURINĘ MOKYKLĄ

Mano pirmoji diena naujoje mokykloje. Turiu septynis naujus sąsiuvinius, sijoną, kurio negaliu pakęsti, ir pilnas kelnes baimės.

Mokyklos autobusas girgždėdamas sustoja prie kampo. Atsidaro durys ir įlipu. Šiandien aš čia pirmoji. Vairuotojas jau važiuoja, o aš vis dar stoviu. Kur sėstis? Niekad nebuvau iš tų nevykėlių, kurie grūdasi gale. Bet jei prisėsiu kur nors viduryje, šalia gali klestelėti koks nepažįstamasis. O jei priekyje, tai atrodysiu lyg mažvaikė, bet čia, ko gero, mane greičiausiai pastebėtų kuri nors iš draugių, jei kartais vis dar norėtų su manimi kalbėtis.

Į autobusą po keturis ar penkis lipa mokiniai. Eidami pro šalį visi tie, kurie pradinėje mokykloje buvo mano porininkais laboratorijoje ar bičiuliais sporto salėje, dabar spokso iš padilbų. Užsiimerkiu. Būtent šito ir bijojau. Autobusui pajudėjus iš paskutinės stotelės aš vienintelė vis dar sėdžiu viena.

Vairuotojas įjungia kitą pavarą, kad perrėpliotume per kalvas. Variklis žviegia, o berniūkščiai gale rikteli kažką nešvankaus. Nežinia kas pernelyg prisikvėpino. Pamėginu atidaryti langą, bet tas nepasiduoda. Bernas, sėdintis už manęs, išsivynioja pusryčius ir svedžia pakuotę man į pakaušį. Toji atšokusi nukrenta ant kelių – nuo šokoladinio *Ho-Ho* keksiuko.

Pravažiuojam valytojus, kurie piešia naują ženklą virš mokyklos vartų. Valdyba nusprendė, kad devizas „Meriveterio vidurinė –

Trojos narsuolių gimtine“ neatspindi mokyklos blaivybės programos, taigi pavertė mus „Mėlynaisiais Velniais“. Ką gi, geriau pažįstamas velnias, nei nepažįstamas „Trojos narsuolis“. Mokyklos spalvos liks purpurinė ir pilka. Valdyba nelinkusi taškyti pinigų naujoms uniformoms.

Vyresniems mokiniams leidžiama trintis koridoriuose iki pat skambučio, bet mus, devintokus, suvaro į salę. Iškart susiskirstom klanais – Sportininkai, Kaimo Šaunuoliai, Kvaišos Eruditai, Palaikymo Komandos Šokėjos, Nevykėliai, Europos Atliekos, Būsimieji Amerikos Fašistai, Kudlotosios, Martos, Kenčiančios Menininkės, Aktorės, Gotai, Niektauzos. Aš nepriklausau nė vienam iš jų. Paskutines rugpjūčio savaites iššvaisčiau žiūrėdama prastus animacinius filmukus. Nevaikščiojau po parduotuves, nevažiavau prie ežero, nėjau į baseiną, nekėliau telefono ragelio. Devintą klasę pradedu su nevykusia šukuosena, nevykusiais drabužiais, nevykusių požiūriu. Ir neturiu su kuo sėdėti.

Aš – Atstumtoji.

Nėra prasmės dairytis savo senųjų draugijų. Mūsų senasis klanas, Pilkosios Pelės, subyrėjo, o šukes prarijo konkuruojančios firmos. Nikolė trinasi su Sportininkėmis aptarinėdama randus, likusius po vasaros varžybų. Aivė dreifuoja tarp Kenčiančių Menininkių ir Aktorių. Ji pakankamai stipri, kad patemptų du vežimus. Džesika išsikraustė į Nevadą. Ne kažin koks praradimas. Ji vis tiek daugiausia draugavo su Aive.

Vaikai už nugaros žvengia taip garsiai, kad suprantu juos juokiantis iš manęs. Nieko negaliu sau padaryti. Atsisuku. Tai Reičelė, apsupta mergiočių, vilkinčių tokiais skudurais, kokių nė su žiburiu nerasi *EastSide* prekybos centre. Reičelė Brun, mano

buvusi geriausia draugė. Spokso man kažkur pro kairę ausį. Krūtinėje užverda žodžiai. Tai mergaitė, kuri kartu su manimi atlaikė skautus, mokė mane plaukti, viską suprato apie mano tėvus, nesijuokė iš mano kambario. Jei visoje galaktikoje būtų žmogus, kuriam siaubingai norėčiau papasakoti, kas nutiko, tai Reičelė. Net gerklėje sutvinksi.

Jos akys įsminga į manąsias. „Nekenčiu tavęs“, – ištaria be garso, vien lūpomis. Nusisuka ir juokiasi su savo draugėmis. Priekandu lūpą. Negalvosiu apie tai. Buvo šlykštu, bet viskas baigta ir dabar apie tai negalvosiu. Iš lūpos sunkiasi kraujas. Skonis visai kaip metalo. Reikėtų prisėsti.

Stoviu pačiame klasės viduryje tarp suolų lyg sužeistas zebra iš *National Geographic* plakato ir dairausi, kur ir prie ko čia prisėdus. Artinasi grobuonis – niūrus, sportiškas, skusta mauale, ant kaklo švilpukas, o jau sprandas – už galvą storesnis. Ko gero, socialinių mokslų mokytojas, įdarbintas mokyti medžioklės.

Sprandas:

– Sėsk.

Čiumpu kėdę. Man šypsosi dar vienas sužeistas zebra. Mažiausiai penki kreivi dantys, bet batai puikūs.

– Aš Hetera iš Ohajo, – sako. – Naujokė. O tu?

Nėra kada atsakyti. Šviesos prigęsta ir prasideda apmokymas.

PIRMOSIOS DEŠIMT MELAGYSČIŲ, BRUKAMŲ Į GALVĄ VIDURINĖJE MOKYKLOJE

1. Mes čia tam, kad jums padėtume.
2. Iki skambučio yra pakankamai laiko kabinetui susirasti.

3. Uniformos yra privalomos.
4. Mokyklos teritorijoje rūkyti draudžiama.
5. Mūsų mokyklos komanda šiais metais laimės taure.
6. Tikimės dažniau jus čia matyti.
7. Konsultantai visada pasirengę jus išklaudyti.
8. Tvarkaraštis sudarytas atsižvelgiant į jūsų poreikius.
9. Jūsų spintelės kodas yra slaptas.
10. Šiuos mokslo metus prisiminsite su malonumu.

Pirmoji pamoka – biologija. Niekaip nerandu kabineto ir gaunu pirmąją drausminę nuobaudą už valkiojimąsi koridoriais be leidimo. Be dešimties devynios ryto. Teliko 699 dienos ir dar septynios pamokos iki mokyklos baigimo.

MŪSŲ MOKYTOJAI GERIAUSI...

Anglų kalbos mokytoja neturi veido. Susivėlę plaukai krenta jai iki pečių. Nuo viršugalvio iki ausų juodi, o likusieji iki pat garbanotų galiukų – neoninės apelsino spalvos. Niekaip negaliu suprasti, ar ji užkniso savo kirpėją, ar pamažu virsta drugeliu monarchu. Pavadinu ją Plaukuosena.

Plaukuosena sugaišta dvidešimt minučių, kol mus sužymi, nes taip ir nepakelia galvos. Ji taip įbedusi nosį į stalą, kad plaukai apkritę visą veidą. Likusį pamokos laiką rašo ant lentos ir aiškina vėliavai, kokias knygas mums reikės skaityti. Ji norėtų, kad kasdien rašytume dienoraščius, bet pati pasižada jų neskaityti. Rašau, kad ji nenormali.

Socialiniuose moksluose irgi reikės vesti dienoraštį. Matyt, mokykla gavo nuolaidą sąsiuviniams. Devintą kartą per devynerius metus mokysimės Amerikos istorijos. Dar kartą patikrinam sugebėjimą suprasti žemėlapius, savaitė vietiniams amerikiečiams, kažkur apie Kolumbo dieną – Kristupas Kolumbas, piligrimai per Padėkos dieną. Kiekvienais metais mums žadama, kad prieisime iki mūsų dienų, bet visada įstringam kažkur ties pramonės perversmu. Septintoje klasėje buvome prisikasę iki Pirmojo pasaulinio karo – kas galėjo žinoti, kad kariavo visas pasaulis? Reikėtų daugiau švenčių, kad socialinių mokslų mokytojai nepamestų pasakojimo gijos.

Mano socialinių mokslų mokytojas – Sprandas, tas pats vyrukas, kuris įsakė sėstis salėje. Prisimena mane su malonumu.

– Nenuleisiu nuo tavęs akių. Į pirmą eilę.

Ir man malonu vėl susitikti. Galvą guldaui, kad kenčia nuo potrauminio sindromo. Vietnamas ar Irakas – vienas iš tų karų, kuriuos rodo per televizorių.

DĖMESYS

Po socialinių mokslų pamokos susirandu spintelę. Spynelė kiek stringa, bet atidaryti pavyksta. O paskui neriu į srovę tų, kuriems priklauso valgyti per ketvirtą pamoką, ir plaukiu link valgyklos.

Aš ne tokia kvaila, kad jau pačią pirmąją dieną į vidurinę mokyklą neščiau priešpiečius. Niekas negali pasakyti, kokia mada įsivyras. Rudo popieriaus maišeliai – nuolanki duoklė

priemiesčiui ar visiškų apkiautėlių atributas? Temperatūrą išlaikantys krepšiai – naujausias būdas apsaugoti planetą ar pernelyg rūpestingos mamulytės ženklas? Vienintelė išeitis – pirkti. Be to, tai dar viena galimybė pasidairyti draugiško veido arba nuošalaus kampo.

Šiandien karštasis patiekalas – kalakutiena ir iš miltelių sumaišyta bulvių košė su padažu, kažkokia susmukusi žalia daržovė ir sausainis. Nelabai žinau, kaip užsisakyti ką nors kita, taigi tiesiog stumiu padėklą ir leidžiu virtuvės pakalikams krauti į jį viską iš eilės. Priešais mane einantis dvimetris dvyliktokas kažkaip sugeba neištaręs nė žodžio susirinkti tris mėšainius su sūriu, skrudintų bulvyčių ir du šokoladinius keksiukus. Ko gero, kažin kokia Morzės abėcėlė akimis. Reikės pasidomėti. Paskui Ilgšį Krepšininką einu į valgyklą.

Matau kelias drauges – ar bent jau tas, kurias kadaise laikiau draugėmis, – bet jos nususuka. Greičiau galvok, greičiau. Štai prie lango skaito toji naujokė, Hetera. Galima sėstis prie jos. Arba nuslinkti prie šiukšlių dėžės. Arba tiesiai į tą šiukšlių dėžę sukrėsti visus pietus ir drožti lauk pro duris.

Ilgšis Krepšininkas moja stalui, kur sėdi jo draugai. Na, žinoma. Krepšinio komanda. Jis pasitinkamas keiksmožodžiais – keistas sportiškų spuoguotų berniukščių būdas sveikintis. Ilgšis nusišypso ir sviedžia keksiuką. Mėginu jį aplenkti.

Šliop! Bulvių su padažu gumulas teškia tiesiai man į krūtinę. Visos kalbos valgykloje nutyla ir visi įsispoks, mano veidas įsispraudžia į jų akių tinklaines. Aš visam laikui liksiu „toji, kurią pačią pirmąją dieną apmėtė bulvių košė“. Ilgšis Krepšininkas atsiprašo ir sako dar kažką, bet tuo pat metu keturi šimtai žmonių

žvengia, o skaityti iš lūpų aš nemoku. Atsikratau padėklo ir puolu pro duris.

Iš valgyklos skuodžiu taip greitai, kad jeigu pasipainiotų bėgimo treneris, tai būtinai paimtų mane į mokyklos bėgikų komandą. Bet ne, valgykloje budi Sprandas. O Sprandai nepatinka merginos, lakstančios šimto metrų per dešimt sekundžių greičiu, nebent jos sugebėtų tai daryti nešinos amerikietiško futbolo kamuoliu.

Sprandas:

– Aha, štai ir vėl tu.

Aš:

– ...

Gal jis suprastų, jei pasakyčiau: „Man reikia namo persirengti“, o gal: „Ar matėt, ką padarė tas asilas?“ Nepanašu. Taigi nė nebandau išsižioti.

Sprandas:

– Na, ir kurgi susiruošei?

Aš:

– ...

Lengviau jau patylėti. Užčiaupti srėbtuvę, užsisiūti, ir viso gero. Visos tos per televizorių kišamos nesąmonės apie bendravimą ir jausmų išreiškimą – grynas melas. Niekas iš tiesų nenori klausytis, ką tu sakai.

Sprandas pasižymi mane užrašų knygelėje.

– Iš pirmo žvilgsnio supratau, kad su tavim bus gyvas vargas. Mokytojauju čia jau dvidešimt ketverius metus ir suprantu, kas darosi vaikų galvose, vien iš jų žvilgsnio. Daugiau neperspėsiu. Ką tik užsidirbai nuobaudą už vaikščiojimą koridoriu be leidimo.